

Năm thứ 5 — Số 49

Tháng Juin 1942

VIÊN-ÂM NGUYỆT-SAN

音 圓

Nam-mô Bồn-sư Thich-Ca
Mâu-Ni Phật

Tác đại chứng minh

VIÊN - ÂM NGUYỆT - SAN

Tạp-chí chuyên-chú về đạo Phật do Annam Phật-Học hội

(S. E. E. R. B. A) xuất bản

Chủ nhiệm : Hội-trưởng hội Annam Phật-Học :

S. E. ƯNG-BẰNG

Chủ-bút : Giáo-lý kiêm-duyệt : Ông LÊ-ĐÌNH-THẨM.

Thơ-tử bài-vở, xin gửi cho :

Annam Phật-học hội Tổng-trị-sự

Boîte postale N° 73 Huế.

Ngân-phiếu trả tiền báo, xin đề tên :

Ông Phạm-văn-Vi Phanrang

Giá báo : 12 số = 2\$00 ; 6 số = 1\$10 ; mỗi số = 0\$20

Hội-viên hội Annam Phật-học muốn hưởng 25%, xin
do các Hội-trưởng tỉnh hội gửi mua.

Các Ngài muốn khảo-cứu triết-lý của đạo Phật.

Các Ngài muốn biết rõ tâm-tánh của mình.

Các Ngài muốn biết con đường tu-hành cho đến chỗ
hoàn-toàn.

Hãy luôn luôn đọc :

Viên-âm Nguyệt-san

NHO’N-DUYÊN

Định-danh

Tiêu-thừa nhận có thiêt-pháp, nên cho rằng mỗi pháp đều có một nhơn sanh ra, còn duyên chī là những ānh-huōng phu-thuộc giúp cho pháp ấy sanh ra. Như hột lúa là nhơn cūa cây lúa, đất, không khí, công người, chī là duyên. Vì quyết định phai có hột lúa mới có cây lúa, còn công-nhơn, đất, không khí v.v... chī giúp cho cây lúa mọc mà thôi.

Nhưng đại-thừa không theo quan-niệm ấy, theo đại-thừa, một pháp sẽ là do ānh-huōng cūa tất cả các pháp mà thành (như đã nói trong bài pháp-giới-tánh trong Viên-Âm số 48). Ānh-huōng ấy là duyên. Cho nên thiêt ra không có một pháp nào làm nhơn sanh ra một pháp nào cả; chỉ tùy tiện hễ ānh-huōng nào có quan-hệ mật-thiết, đặc-biệt với việc sanh ra pháp thì gọi là *nhơn-duyên*, hễ ānh-huōng nào không có quan-hệ rõ-rệt đến sự sanh ra pháp thì gọi là *duyên*.

Như hột lúa, đất, không khí, đều là *nhơn-duyên* cūa cây lúa, còn phan, sâu bọ v.v... là *duyên*,

Bôn - duyên :

Một pháp đã do nhiều duyên nhóm thành, thời các duyên kẽ ra thật vô-lượng, tựu-trùng vẫn có thể chia ra 4 loại :

1) *Nhơn-duyên* : Như đã cát nghĩa trên, là những

ánh hướng quan-hệ hơn hết trong sự sanh ra phái.

2) **Dăng vō-gián duyên** : (vô-gián : không xen hỡ) là cái sức tiếp-tục rất mau không xen hỡ. Như nhiều giọt nước chảy liên-tiếp làm thành vòi nước, sức chảy mau ấy là dăng-vô-gián duyên.

3) **Sở duyên-duyên** : Một pháp có tính-cách, là nhở đổi đai với các pháp khác. Các pháp đổi đai đó là sở duyên-duyên. Như hư-không là đổi với sắc-trần mà có; cái sáng đổi với cái tối mà có.

4) **Tăng thương duyên** : Là những duyên giúp vào các duyên đã kẽ trên mà có công dụng làm cho một pháp thay đổi :

a) Nếu sự thay đổi ấy có lợi, nghĩa là giúp cho sự tiến-hóa của pháp ấy thời gọi là Thuận-tăng-thương duyên.

b) Nếu sự thay đổi ấy mà có hại, nghĩa là làm trờ ngại cho sự sinh-tồn của pháp ấy thời gọi là nghịch-tăng-thương-duyên.

Nhơn - duyên :

1) **Tùy-thuyết nhơn** : nhơn của sự « nhận-biết », hay đúng hơn của sự « danh-tướng phân-biết » tạo thành hình tất cả các pháp-tướng. *Tướng phân biệt* là nhận-biết các hình-dáng, còn *danh phân-biết* là sự nhận-biết tánh cách vật này khác với vật khác. Như

màu xanh hình thuẫn là do Tướng phân-biệt phát ra, cái là là do danh phân-biệt tạo thành.

2) *Quán-đãi nhơn* : theo nghĩa hép là sự nhận-biết hiệu-dụng của các pháp: như hiệu dụng của cái ghế là để ngồi, một vật tuy có hình cái ghế mà không ngồi được cũng không thể thành ghế được, như bóng ghế trong gương vậy.

Nhưng nếu xét sâu hơn thì *Quán-đãi-nhơn* (*quán-sát* sự đối-đãi) là do sự *quán-sát* nhơn-quả-tương-tục của sự-vật mà thành ra có các việc chia nhơn duyên và có cái nghĩa phát sanh sự-vật.

3) *Khiên dẫn-nhơn* : Do những nhơn quâ-khứ phát-sanh ra quâ hiện-tại.

4) *Sơ-khởi nhơn* : Tất cả các nhơn chung cùng sanh khởi một sự vật, như đối với tăm, trứng tăm, không khí, đều là sơ khởi nhơn. Còn trứng tăm đối với bướm tăm là *khiên-dẫn* nhơn.

5) *Nhiếp-thọ nhơn* : Là nhơn của sự lanh-thọ ; Sự nhóm họp của ấn-hưởng các nhơn mà tạo thành.

6) *Dẫn-phát nhơn* : Nhơn của sự-tiếp-tục lưu-hành của một vật.

7) *Đồng-di-nhơn* : Nhơn của tánh cách khác nhau.

8) *Đồng sự nhơn* : Nhơn của tánh-cách giống nhau.

9) *Tương-vi-nhơn* : Nhơn trái với sự sanh-hóa.

10) Bất-tương-vi-nhơn : Nhơn không trái với sự sanh-hóa.

Tương-vi-nhơn và bất-tương-vi-nhơn là ãnh-huống đã nhận thấy trong một vật rồi, còn tăng-thượng-duyên là ãnh-huống hiện tại. Như một cây đang bị nắng, nắng là nghịch-tăng-thượng-duyên, nếu cây đã bị nắng nhiều ngày trước mà nay phải khô héo, thời nắng trong những ngày đã qua ấy là tương-vi-nhơn.

Ap-dụng về tâm :

- 1) Tùy-thuyết nhơn :** Do danh-tướng phân biệt mà có tâm có canh.
- 2) Quán-dãi nhơn :** Do sự quan-sát nhơn qua tương-tục nơi tự-tâm mà có nghĩa nhơn duyên sau này.
- 3) Khiên-dẫn nhơn :** Các sự huân-tập quá khứ.
- 4) Sơ-khởi nhơn :** Chứng-tử hiện-lại đũ nhơn duyên mà hiện-hạnh.
- 5) Nhiếp-thợ nhơn :** Hiện-duyên làm cho chũng-tử tăng-trưởng và có-thể phát-khởi.
- 6) Dẫn-phát-nhơn :** Hiện-duyên làm chũng-tử sanh hiện-hạnh.
- 7) Đồng-dị-nhơn :** Các chũng-tử khác nhau như chũng-tử tham và sầu.
- 8) Đồng-sự-nhơn :** Các chũng-tử đồng-tánh như chũng-tử tham và sân.

9) **Tương-vi-nhơn**: Là những chung-tử làm tổn hại lẫn nhau như huệ và si.

10) **Bất-vi-tương-nhơn**: Những chung-tử không trái với sự phát triển của nhau : như vô-ký và thiện, ác.

TÔI THEO PHẬT

Biết bao người thấy ai hành động khác đời thì vội cho là rồ-dại, khác nào hai chàng trẻ tuổi trong chuyện ngôn ngữ thấy ông già đã ngoại tâm mươi còn cố công gieo hạt cam ở vệ đường mà chế riễu. Đã nhiều lần có người hỏi tôi, khi họ đã chế nhạo chán, vì sao tôi cũng như anh em trong Đoàn, có cái cùi chỉ lả-lùng đi theo học Phật, toàn tim những thú vui trong cuộc đàm đạo, ngoại ra không mang những thú vui chơi mà họ cho là hợp thời, hợp tuổi trẻ. Người cho là cùi chỉ điện rồ, kẻ cho là lợi dụng lòng tin quần chúng để trục lợi. Ủ, còn gì điện rồ bằng tự ràng buộc mình trong vòng tôn giáo, tự cầm mình những thú chơi mà người trẻ tuổi thường dẫn mình vào ? Phải, còn gì dễ bằng lợi dụng lòng mê-tìn dàn gian chuyên buôn hành bán thần, ở đâu và lúc nào chả có ? Những lý-do họ nêu lên không phải là ít, tôi còn kẽ làm gì ? Vẫn biết rằng : « Kết quả sẽ báu chứa cho việc làm » nhưng mục đích của tôi khi theo Phật và vào đoàn Phật-hóa không phải một thời gian ngắn-ngủi mà có thể đạt được — nên tôi có mấy lời để giải bày cùi chỉ cùi tôi và cũng để giải thích một phần mục đích của đoàn chúng tôi, ngõ hầu đánh tan cái nghi ngờ của quần chúng để có thể làm việc một cách dễ dàng, và biết đâu sau khi hiểu rõ mục đích chúng tôi chả có nhiều bạn hưởng ứng — Đồng chí trong cầu, xưa nay trong xã-hội bao giờ chả có.

Có một tiếng mà thanh-niên bây giờ nói đến đã gồm sợ, là chữ tôn-giáo.—Tiếc thay chữ ấy hay biết là bao mà bây giờ vì sự lạm dụng nó biểu nghĩa đến nỗi nghe tới nói người ta chán nản, người ta tưởng gấp phải một hang sâu vực thẳm, một bức tường dày đặc.—Tôn giáo là gì? Tôn nghĩa là chí chánh — Giáo là uột cách tu tập một phương đề luyện tâm-trí. Chữ tôn-giáo gốc ở đạo Phật,—nó chỉ là những phương pháp các vị tổ sư đã đặt ra cho đệ-lữ tu cho đến chánh quả. Theo cốt nghĩa, tôn-giáo không có ý gì về sự lễ bái một thần quyền nào, và nhất là không có tính cách dị đoan gì cả. Về sau người Nhật-Bản dùng chữ tôn-giáo dịch chữ religion. — Từ đây tôn-giáo mất chính nghĩa. Người bây giờ hiểu chữ tôn-giáo theo chữ religion nghĩa là lối thờ một vị giáo chủ hoặc một vị thần quyền nào có tính cách dị đoan. — Thêm vào đấy là một mớ kinh diển tối tăm và những giới luật ràng buộc bản - ngã cá - nhân lại. Đối với thanh-niên, thờ phụng lễ bái thi phiền phức, líu các vị thần quyền dị đoan thì không hợp với óc khoa học, giờ luật không cho họ được tự do.—Tôn-giáo hiều như thế thì ta cũng không trách gì thanh-niên sợ tôn-giáo, và đã sợ thì không bao giờ tìm hiều biết được, — nhưng Phật-giáo có phải là tôn-giáo theo họ hiều không.

Trái với những thành-kiến thanh-niên, Phật-giáo không bắt buộc thờ một vị giáo-chủ nào hết. Trong kinh Mục-Kiền-Liên Phật nói : « những chúng sinh chỉ lo lạc tượng, xây cho được tám đợt phù đồ, rồi để đấy cho mưa gió dập vùi thì chẳng những chả được phước gì mà lại có tội nữa ». Đạo Phật là một phương pháp cứu người, ngoài ra thờ phụng lễ bái đều là tự ta cả, sùng-bái đức Phật, ta muốn luôn luôn có hình ảnh ngài trước mặt, biết ơn ngài đã chỉ cho ta phương pháp thoát khổ nên ta thờ phụng ngài. Phật-giáo khác hẳn với thần-giáo, không bao giờ bắt buộc tin điều gì ta không hiều. Một hôm có ngườibach Phật rằng : « Ngài dạy tôi theo chánh đạo, người Bà-la-môn cũng nói đạo họ là chánh đạo còn ngoài ra là tà - đạo cả, vậy tôi nên theo đạo nào ? »

phật bảo : « Người đừng nên tin lời nói Ba-la-môn mà cũn
đừng tin lời nói tôi, chỉ khi nào người hiểu biết và nhận
thấy lời nào đúng với chánh lý sẽ theo ». Đặc điểm của đạo
phật là để tự chánh-sinh tìm hiểu-lấy mà theo, đạo Phat
không bắt buộc ai phải tin cả.

Phat pháp vô lượng vô biên, Phat tùy căn-cơ của
chung-sinh mà nói phap, đối với chung-sinh căn-cơ thấp
kém thì lấy lẽ hiền nhiên mà nói phap, đối với chung-sinh
căn-cơ bậc thượng thì dùng phap cao siêu.— Xưa ông Xá-
lợi-Phat bị ngài quở vì ông dạy cho anh thợ rèn tập quán
bất-tịnh, anh thợ mĩ học quán sô-túc, đó chỉ vì không
biết lượng căn-cơ họ mà dạy bảo. Phat đã từng thuyết
phap cho vua, chúa, công, hầu nghe, ngài đã từng thuyết
phap cho khách thương, ca-ký, những bậc hạ-luu nứa. Vậy
đối với thanh-niên, chắc hẳn ngài cũng có những phap-
môn hợp với lý-trí, tinh-cảm họ được.

Người trẻ tuổi thích hoạt động hăng hái làm việc, thi
đạo Phat chinh cho ta một năng-lực để giữ tinh trẻ trong
ấy mãi. Đức giáo-chủ của ta là hình ảnh hoạt động. Không
muốn nối vua cha, yên hưởng mùi thiêng tử, ngài quyết đ
tìm đạo để cứu người. Sau khi chứng quả dưới gốc Bồ-Đề
ngài chu-du thuyết phap suốt khu-vực sông Hằng ; trong
49 năm trời trải bao tần kh盭, nhuốm mùi tuyết sương,
ngài chỉ một mục-dịch là cứu chung-sinh ra ngoài bể
Khổ Cho đến lúc gǎn viên tịch, ông A-Nan là đệ tử thân
yêu khóc lóc, ngài bảo : « Đệ-tử chẳng nên khóc lóc làm
gi — mọi vật trong đời đã sinh thì phải diệt. Cái thân ta
đuối này có nên tiếc làm gì, — chỉ nên mừng cho được
thoát khỏi nó ! » Đáng phục thay, lời nói cuối cùng của
ngài cũng vẫn không ra ngoài mục-dịch là rửa lòng mê
cho chung-sanh. Ngài đã hăng hái làm việc và đã vui-vẻ
nhận cái chết. Vì đối với ngài thân thể, phú-quý có ra gi.
Người đạo Phat đã rõ lý vô ngã, vô chung-sanh, vô thợ-giả
nên tinh-thần hùng-dũng không bờ, không bến, không mây
may xúc động trước một sức mạnh, dầu của vũ-trụ. Thầy
Huyền-Trang một mình một ngựa, dám cả gan đi từ Tàu

sang Tây trục, vượt biết bao đèo, núi, qua bao nhiêu sa-mạc mênh-mông, xông pha qua những xứ man di, chỉ thấy người ngoại xứ thì làm thịt. Chính vua Đường Thái-Tôn cũng có chỉ cấm ngài ra khỏi nước Tàu, cho đến nhiều lần ra ải-quan gặp bạn hữu nhiều người, thấy đường đi nguy hiểm cũng can ngăn ngài, ngài đã phát tâm đi tìm đạo thi không bao giờ nản chí. Lòng dũng mạnh ấy đã vượt qua mọi sự khó-khăn và thấy đã được mục đích. Cũng như thày Huyền Trang, ông Ba-Nặc đã không ngần ngại phát nguyện sang truyền giáo cho rợ-rô-nô-ba-lan-dà. Phật hỏi : « Rợ ấy độc ác lắm, nếu ông đến nơi mà chúng nó, nói ác, chửi rủa ông thì ông nghĩ sao ? » — Ba-Nặc đáp : Nếu người rợ rô-nô nói độc, nói ác, chửi rủa tôi thì tôi nghĩ rằng họ chắc là người lành tốt, vì họ không đánh tôi bằng tay, ném tôi bằng đá. — Nhưng người rô-nô đánh ông bằng tay, ném ông bằng đá thời sao ? Tôi nghĩ rằng họ cũng là người tiền lành, người tốt, vì họ không đánh tôi bằng gậy, đâm tôi bằng gươm thì ông nghĩ sao ? — Tôi thiết tưởng họ vẫn là người lành, người tốt vì họ không đánh đến chết. v.v... » Lòng dũng mạnh của ông đã lên tới cực điểm. Với lòng ấy ta không ngần ngại gì hiến của cải, thời giờ, và đến tấm thân này nữa để giúp ích cho đồng bào.

Thanh niên Phật-giáo sẽ học cho « cho » với nghĩa rốt ráo ủ nò. Chúng được thuyết « đồng thề duy tâm », lòng từ bi bác ái không còn so đo sai khác, cho mà không biết mình cho nữa vì cho đó chỉ là một cử-chỉ dĩ-nhiên, cho mà không phân biệt người giàu người nghèo vì Phật-giáo không phân cia giai cấp.

Tôi nói thế không phải là muốn nói người theo Phật-giáo ó thề liều-linh, nhắm mắt nhận cái chết, — không —. Người ấy hiểu rõ cử chỉ mình làm. Bao giờ thấy hy-sanh của mình có ích lợi cho người khác thì mới hy-sanh; Thuyết nhân quả là gốc của hành vi người theo đạo Phật.

bầu rõ lý nhân quả, ta hiểu rằng minden sự ở đời đều từ ta tạo ra. Sướng, khổ, vui, buồn ta phải chịu đựng hoặc

an hưởng bày giờ đều do những hành-vi, tư-tương của ta
đời quá khứ. Bạn làm án mắng nhiều sự rủi ro, lúc ốm đau
lúc bị bạn hữu lừa gạt, đó cũng vì trước bạn đã vụng dại,
mê lầm. Những nỗi khổ hoạn ấy do ba nghiệp chướng tham
sân si,— bạn không trách vào ai, chỉ tự trách mình Đã mang
lấy nghiệp vào thân, cũng đừng trách lẩn trốn gần trời xa.

Lý nhân quả cho ta một chí miến nại vũng chắc như
đá dủ sức chịu đựng những nỗi vui buồn ở đời. Lòng ta vì
thể được tự tại. Người đời thường hiểu nghĩa tự do là không
bị ai áp bức, giam cầm, viết sách, viết báo không bị kiểm
duyệt. Như thế có thể nói là tự do được chăng? Thấy đau
yếu, khò-sở, hết nạn này đến nạn kia, họ trách trời trách
đất, đâm ra đi bối toán, cầu khấn thánh thần. Người đạo
Phật chỉ lo tu nhân tích đức để tự cứu khò, không cần
một sức mạnh nào. Đó là tôi chỉ nói sự tự do trong bậc
nhân-thừa. Bậc nhân-thừa tuy vậy chưa được hoàn toàn
tự do, vì thấy đời còn phải ăn, thấy khát còn phải uống,
thấy sắc dục lòng còn quyền luyến. Ta ra uống rượu,
bữa ăn không có rượu đã thấy khò sở, lúc chia tay bạn
bè, lòng ta thấy ngậm ngùi. Bậc thiên-thừa chúng được
phép ly ngũ-dục lòng không bị cảnh ấy Iay động. Càng
tu lên bao nhiêu,— đến quả A-la-hán, Bồ-tát— còn nói chi
đến quả Phật. . Thị lòng lại càng tự tại lên bực nữa
Chi người thanh-niên phật học muốn một đức tinh-tu tại
không thối chuyen nên càng ngày càng tu, tu bao nhiêu
thì thấy thảm-thoi bấy nhiêu. Tuy đường dài thảm-thảm,
nhưng Phật đã dạy cho ta phép tinh-tǎn, tinh-tǎn-nghĩa là
bao giờ cũng thẳng tiến không trở lại. Kiếp này chưa đạt
thì kiếp sau, một trăm năm chưa đạt, thì ngàn vạn năm.
Đối với người theo Phật, thời gian có kẽ là bao, người ấy
nhận thấy cái chân tâm thường-trú, nên như-vua Ba-tư-Nặc
dầu thấy mà nhăn nheo, lung còng nhưng tinh-thần bao
giờ cũng là tinh-thần một người mảng trẻ. Trau dồi hạnh tinh
tǎn, hiểu nghĩa chân tâm ta làm gì mà không đạt mục đích

Một lòng băng hái mạnh mẽ không bao giờ thối nản
một tri hoạt động không lúc nào vời, một sự tự do không

bờ không bến và một lòng từ-bi bác-ái không so-do cảm-nhắc
đó là những đức tính tối tim trong Phật-giáo, và tôi chắc đó
là nguyện vọng của thanh-niên, vậy thanh-niên đợi gì mà
không bỏ lòng theo đức Phật,   **Lê-hữu-Hoài**
(Trong đoàn Phật-Học đức dục)

LỄ KHÁNH - THÀNH CHÙA VATPHRAKEO Ở VIENTIANE

Tiếp được thư Ngài Hoàng S. A. Tiao Phetsarath, président du centre d'activité de Vientiane de l'Institut Bouddhique ngõ ý trọng-mong Hội Annam Phật-học sẽ cử Đại-biểu lèn dự lễ khánh-thành chùa Vatphrakeo cử-hành tại Vientiane ngày 28-4-42. Hội đã cử Thầy Thủ-chung kiêm-soát trường Phật-học của Hội là thầy Hùa-khắc-Lợi pháp-danh Thich Thiện-Hòa và Mr Lê-định-Thám Giáo-lý kiêm-duyệt của Hội.

Hai vị Đại-biểu đã khởi hành ngày 22 Avril và
trở về Huế ngày 2 Mai, sau đây là bài tường-thuật
của hai đạo-hữu.

Nam-mô A-Di-Đà Phật

Được cử đi dự lễ khánh-thành chùa Vatphrakeo
ở Vientiane, chúng tôi khởi-hành tối ngày thứ tư
22-4-42 do chuyến tàu suốt ra Đông-Hà ở tại Bangkok. May gặp được người quen là ông bà Claret
cho biết rằng sáng thứ sáu mới có xe thơ tên Thakhet, rồi sáng thứ bảy mới có chaloupe đi Vientiane.
Ông ấy lại cho biết rằng một Đoàn-thể đại biếu ở
Cao-man cũng sẽ đến Đông-hà tối thứ năm và cùng
di chuyến xe thơ ấy. Đoàn Cao-Man đã giữ trước
tất cả các phòng của Bangkok, chắc ngày mai không
thể ở được, nên ông bà mời chúng tôi về nhà riêng an-

trú. Nhà cảng rộng rãi tấp-té. Lúc từ-bié, chúng tôi ngồi thăm-cảm ông bà đã có hảo-tâm hậu-dâi chúng tôi.

Sáng thứ sáu (vì tối thứ năm tàu đến trễ lắm không thể đợi đón ở Ga được) chúng tôi đến thăm các Đại-biểu Cao-Man, nhờ có quen với thầy Pankhat (thầy có ghé Huế thăm Hội hai năm về trước) mà sự giao-thiệp rất mau thân-mật và từ đó hai đoàn-thể cũng đi với nhau tới Vientiane. Đoàn-thể Cao-man có ông Dupont, Secrétaire général de l'Institut de Bouddhique de Phnom-penh, hướng-dẫn, lại có ordre de route và réquisitions dù cũ, nên có phần dễ đi đường hơn nhiều, qua Tchepone có bắt tròng đậu nhưng chúng tôi đã giấy. Đến Thakhet đã tối, nhờ các Đại-biểu Cao-Man nhường một phòng tại Bangalow nên nghỉ được yên-đỗ : Thầy Thiên-Hòa thì nghỉ với các thầy Cao-Môn tại chùa Thakhet. Sáng thứ bảy, xuống chaloupe đi Vientiane. các couchette đều cũng đã bị giữ trước, nhờ Đoàn Đại-biểu Cao-Man nhường cho ít chỗ nên không đến nổi cực-khổ. Chaloupe đi ba ngày mới tới bến gần Vientiane ; ở đó đến Vientiane, còn phải đi cyclo pousse tới một giờ đồng hồ.

Cã ngày sau trời mưa tầm-tã, nên chúng tôi phải ở lại Bangalow không đi đâu được. Chiều có ông Đốc-học Trần-văn-Phú đến thăm ; ông là Hội-trưởng Hội Phật-Giáo Annam mới thành-lập ở Vientiane. Ông rất lräg làm vui mừng được gặp chúng tôi ; ông đặc-chung tôi đến thăm thầy Hòa-thượng đầu tinh ở chùa Vatsisakhet, được ngài tiếp rước niềm-nở, rồi ngài mời thầy Thiên-Hòa ở lại chùa, còn ông Đốc-Phú thì mời tôi lại nhà ông. Ở Vientiane người Annam nhất là thuộc Béc-ký rất đông, vừa rồi đã lập Hội Phật-giáo và hiện đang cất một ngôi chùa khá rộng. Chúng tôi thiết tưởng hội chúng ta nên thường giao-thiệp với hội Vientiane gửi các sách vở đã xuất-bản, và tìm cách đặc-diu nhau theo con đường chánh-pháp

Chúng tôi hỏi mới biết con đường chúng tôi vừa mới đi đó là tiện-lợi hơn hết, đầu ngoài ra còn có hai con đường khác : một đường từ Vinh tới Thakhet, một đường từ Vinh đến Xien-khuoang, Luang-Brabang rồi từ Luang - Prabang đi xuống Vientiane. Hai con đường này thường bị hư-hỗng, trong mùa mưa lụt, thường đi không tiện.

CHÙA VATPHRAKEO

Vatphrakeo là một chùa cổ-tích, Vật nghĩa là Chùa, Phra là bức giác-ngộ, keo là ngọc ; Vatphrakeo là Chùa Phật-ngọc. Tục truyền có một tượng Phật ngọc-bích do một vị La-hán tạo thành, và trong lúc tạo đã chú-ngugén hē tượng này đến đâu thì Phật-pháp thanh-hành đến đấy. Tượng này từ Ân-đô qua Tich-lan, Tich-lan cho vua Miến-diện thỉnh về, nhưng vì bão-tổ đi không được, phải đem về Cao-môn thờ tại chùa Ang-kor, về sau vua Ai-Lao đánh giặc thắng-trận và thỉnh tượng về thờ tại Vientiane. Tượng này thờ ở Vientiane lâu năm lắm, tục truyền tượng rất linh-hiển như tượng Phật vàng tại Luang Prabang. Về sau vua nước Xiêm đánh Vientiane và đem tượng Phật này về thờ tại Bangkok. Tượng Phật đã mất chùa cũng hư-nát, tục truyền tượng Phật-ngọc đã có một lần tự trỗi về Vientiane, phóng hào-quang rực-rỡ ở Vatphrakeo, nhưng vì chùa hư-nát cã nèn lại trỗi về Bangkok. Chùa Vatphrakeo bị bõ hoang phế như vậy 300 năm, đến bây giờ mới sùng-lu lại, tốn-phí hết 70000 đồng, làm trong 6 năm mới xong.

Chùa Vatphrakeo như nhiều chùa khác ở Lào, có nền rất cao, chung quanh có đường dũng đạo rất rộng, phía trước đường ấy rộng 6 thước tây, ba phía khác rộng hơn 3m. giữa lòng chùa, một phòng rộng-rãi thờ một tượng Phật lớn ở giữa băng đồng cao độ 3m. Trước tượng ấy có một tượng Phật năm, và hai bên có 2 tượng Phật nhỏ hơn. Tượng Phật

giữa là tượng ngồi, một tay đỡ trước bụng một tay đỡ trên đầu ngồi ngón chỉ xuống đất như khi Phật dạy với Ma-vương rằng chính cái đất này cũng có thể làm chưng cho công hạnh vô-lượng vô-biên của Ngài.

LỄ KHÁNH-THÀNH CHÙA VATPHRAKEO

Lễ ngày đăng lề làm ngày 27 Avril, nhưng vì đường hụt, vua ngự xuống trễ, nên mới khởi sự làm ngày 29 buổi mai lúc 9 giờ. Lễ rất đơn-giản, nhưng rất trang-nghiêm vì lòng tin-ngưỡng dồi-dào của vua và triều-thần. Sau khi làm lễ, vua phát bằng cho các thầy đã thi đậu hực đầu về Phật-pháp và được phép thọ giới Tỳ-kheo, rồi quan Khâm-sứ gắn mè-day cho những tín-đồ có công về việc sùng-tu chùa.

Buổi tối xung quanh chùa thấp đèn rực-rỡ, có chiếu projecteurs phía trước chùa; 7 giờ 30 các thầy tề tựu, các thiện-tín đưa mỗi thầy một cái đèn sáp và một cái chùm bông; các thiện-tín cũng cầm đèn, hương, bông. Sau khi các thầy tụng kinh trước tiền đường thì các thầy đi trước, tín-đồ đi sau, đồng đi nhiều chùa ba vòng rồi vào chùa lễ Phật, tụng kinh và thuyết-pháp.

Nghi-lễ thuyết-pháp rất long-trọng: một tín-đồ thỉnh sur, các tín-đồ đồng tề-bái; hai thầy nhô đem ghế thuyết-pháp để giữ chùa, một thầy đăng đàn tụng các câu kệ khai kinh. Tín-đồ thỉnh một lần nữa; thầy giở kinh thuyết-pháp, đọc trường hàng rồi đọc chú-giải một cách rất tự-nhiên, thầy thuyết pháp xong, tín-đồ lạy ta, rồi các thầy tụng kinh hoàn lễ.

Nghe nói còn có một lối thuyết-pháp bằng văn답 rất có ảnh-hưởng đến quần-chúng. Theo lối này thì một thầy hỏi, một thầy trả lời chờ không giở kinh giảng diễn như lẽ vừa rồi. Cách thuyết pháp

vấn đáp này tưởng cũng nên thiêt hành ở xứ ta, để cho tin-đồ mau hiểu các yếu-diểm của đạo Phật. Ngoài các lễ vừa kể trên, còn nhiều lễ khác, nhưng ít có tư - cách tôn - giáo, như nhảy múa, đốt pháo bông v.v..

PHẬT - GIÁO Ở XỨ AI - LAO

(Lời tường thuật của thày Thich-Thiện-Hòa)

Muốn biết thêm về Phật-giáo ở xứ Lào, chúng tôi có đến thăm chùa Sisaket của hòa-thượng Takhamkeo là một vị đại đức ở gần chùa Vatphrakeo.

Chùa Sisaket gồm có chùa thờ Phật và Nhà Tăng. Chùa này cắt theo kiểu xưa, 4 phía cắt nhà cầu giáp vòng, trong nhà cầu ấy để hai lớp Phật, lớp trên Phật đá, lớp dưới Phật đồng, trên vách lại có lỗ hùng, trong mỗi khiton hùng ấy cũng có trí 2 tượng Phật nhỏ phết vàng, ở giữa vòng nhà cầu, có chánh điện cao, trong có thờ tượng Phật Thich-ca bằng ciment ngồi, cao chừng 4m, cái để tượng hình hoa sen cao ngang đầu người, tay tượng to chừng một ôm; trên trần điện, có gân hoa thiêt rã thông xuống, bốn phía vách điện cũng có lỗ hùng để Phật nhỏ đây cõi. Nơi chùa chánh nay chỉ cũng hương hoa mỗi tháng vài lần là mừng một và rầm thôi.

Bên chùa có nhà tăng của Hòa-thượng ở làm theo kiểu nhà sảnh, cao cao độ 2m trong nhà có thờ nhiều tượng Phật cao từ 2 tát tới 1m, trên bệ thờ luôn luôn thiêt hương, hoa, quả cũng dường. Hằng ngày có các thiện-nam, tín-nữ Lào và Nam đến cõi.

Chỗ nhà tăng này, tụng kinh mỗi ngày 2 lần: mai 5 giờ và chiều 6 giờ, mỗi lần tụng độ chừng 15

phút. Trước khi tụng có đánh một hồi cồng cho chúng tề tựu, sau khi tụng, đại-chúng tất hành đến bên Cụ Hòa-thượng lạy 3 lạy rồi ngồi hầu Cụ dạy chuyện một chap, xong, lê rồi mới lui ra.

Chùa này lại có nhà dạy học chữ Pali gần một bên, 2 lớp chừng 40 học-sanh, một năm nghỉ độ 4 tháng vacances, bắt đầu từ tháng giêng. Trường này chỉ chuyên dạy kinh Pali cốt dạy học trò biết phép tu, chờ không dạy môn chi khác nữa. Mỗi lớp đến cuối năm đều có thi, nếu biết tiếng Lào, học độ 3 năm đã xem kinh Pali được.

Về sự khất-thực thì chùa này sớm mai chừng 6 giờ Hòa-thượng mang bình-bát đi trước, tay cầm cág quạt thêu lớn có cán dài để che nắng, 5, 7 chú tiểu theo sau: đi chừng 20 phút về dùng bữa mai. Giữa trưa, có các nhà tin-thi đem cơm cúng. Nhưng chùa khép, không được thiện-tín cúng giời đảo như thế, thì phải đi khất-thực hết.

Về lối tu, xứ Lào cũng khép ta, Phật-giáo ở Ai-lao cũng như ở Cao-Mèn, chỉ có hai phái Tiểu-thừa là phái Ma-Ha-Ni-Cay (Đại-chúng) và phái Thammayaka (Đàm-vô-đức hay là Pháp-Thượng) Ngoài hai phái đó thì in tưởng trong núi cũng có người tu hạnh đầu-dâ hoặc tu theo phái Du-già và giữ giới eña phái Tát-bà đà (như không đập cõ non) nhưng đây chỉ là nguyên riêng của mỗi người chứ không thành tôn-phái.

Trong các phái này muỗi giời sa-di đều thường giữ được hoàn toàn; giời Tỳ-kheo, oai-nghi, thanh-quy tuy có thêm bớt ít nhieu, nhưng phần nhiều cũng gần giữ đủ; chỉ có phần nghiệp lục cẩn thi duy các vị đại-đức mới thuần-thục.

Lại ở Ai-lao một thằng khi xuất-gia và khi xă-giời đều có tâu lên vua biết cả, muốn họ-giời Tỳ-kheo cần phải học

và thi, e^s khi đậu đ^ung b^ang c^ap vua ban m^oi đ^ung c^ao th^o-gi^oi t^y-kheo. Th^o-gi^oi T^y kheo r^oi t^ung theo ch^ot^u-h^oc c^on ph^aai thi l^en nhⁱeu b^uc n^ura r^oi m^oi đ^ung c^ao l^{am} H^oa-th^ung d^au l^{inh} ho^c l^{am} Đ^oc-gi^oo c^ac tr^ow^ong Đ^ai-h^oc. C^ac th^{ay} k^{hi} đậu t^ung theo b^uc cao th^{ap}, ho^c l^{am} k^hau n^{am}, đ^en k^{hi} x^a-gi^oi v^eb^o à th^e-gian c^ang đ^ung c^on-k^hnh m^oit c^ach d^aec bi^et, g^oi là Th^{ich} l^a Chang nh^u trong x^a ta g^oi là th^{ay} T^u, th^{ay} C^uv. v. . . . C^o khⁱ x^a gi^oi r^oi c^ang c^o th^e l^{am} quan, l^ong, l^y v^a r^{at} đ^ung c^ong ng^uoⁱ tin c^ay, qu^uy trọng.

V^a lại, tr^on L^ao, t^ur^ong v^ua quan chi d^au g^{ia}n ph^an nhⁱeu ai l^{uc} nh^o d^uu ng^uyen v^ao ch^ua h^oc k^hnh, tu it l^{au} r^oi m^oi đ^ung c^ong-ch^ung c^ong-nh^uen l^a ng^uoⁱ tr^ong th^{anh}; l^{am} k^hai vⁱ s^u b^{ao} hi^ea, c^o ng^uoⁱ ng^uyen tu d^eu cho cha me si^eu th^{ang} l^a kh^{ac}.

Ph^at gi^oo ph^o th^ong nh^u th^e, cho n^{en} k^hnh di^enn ai c^ang bi^et it nhⁱeu, v^a th^ong c^ac b^am^oe d^ab^ot d^au k^e cho con ng^uhe s^u t^uch Ph^at c^ung c^ac l^{ich} Ph^at l^ac c^on 3, 4, tu^{oi}.

V^eb^o ph^ung ph^ap tu, th^oti^u tr^u ra c^ac ng^uoⁱ ph^at ng^uyen ri^eng kh^{ong} k^e, c^on ph^an nhⁱeu t^{ang} ch^ung th^ong l^upt^u h^onh hai ph^ung - ph^ap :

1) M^oi d^em ri^eng ng^oi t^ung k^hnh l^{am} v^a m^oi n^{am} tu g^{at} 15 ng^{ay}, gi^u kh^{ong} đ^uap tr^ung ki^en, kh^{ong} d^on c^ay, kh^{ong} nh^o c^o, chⁱ ān s^or s^{ai} r^oi lo t^ung k^hnh su^ot ng^{ay}, kh^{ong} đ^e g^o đ^en c^anh ngo^oai, c^o l^{uc} nh^{ap} th^{at} nh^u v^ex^a ta.

2) M^oi ng^{ay} t^ung hai kh^{oa} ; mai 5 gi^o ch^uu 6 gi^o dⁱ kh^{at}-th^{uc} v^eb^o r^oi lo h^oc h^onh, t^um s^et nh^ung l^oi c^u Ph^at day m^ua m^unh, doan tr^u phi^{en} n^{ao} ng^uli^ep-ch^ung v. v. . . .

C^ac ng^uoⁱ ph^an nhⁱeu d^a s^{ach} t^{am} danh-l^oi chⁱ m^oi ng^{ay} h^onh kh^{at} v^eb^o d^u nu^oi s^ong, kh^{ong} d^on ch^ua c^u v^at l^{am} m^on s^u-h^uu c^u m^unh,

Về sự ăn mặc chỉ có một sắc một kiểu, mỗi tháng thay tròn đồng cao lắc hai lần, đầu tháng và giữa tháng, cao cả mày nữa.

Về tướng trạng của các thầy Lào, có một phần người da trắng, diện mạo như người Annam ta, về tánh-cách giao-thiệp thì các thầy giữ một mặt chân-thật, ít phần phân-biệt đưa tranh về lỗi kiến-thiết, chỉ chung chung chủ an-tâm tu-tri. Thê nên chúng tôi có thấy đôi ba cái chùa sập đổ, chỉ còn đứng một vài cột gạch, tượng Phật ngồi giữa trời mà không che đậy, lúc nào vua và các nhà thi-chủ làm được thì to làm lầy, các thầy không hề nhọc tâm về việc ấy. Xem thế biết quý thầy rất trọng về tinh-thần mà không kể về vật-chất. Như thế tất nhiên tâm được luôn thọ dụng cẩn an-thường,

Đối với xứ ta, quan-canh chùa chiền ở Lào không bì kịp, nhưng về sự thuần-túy của Đạo Phật, thì xứ ta thua xa; vì tuy xứ ta cũng lầm người phát-tâm tu-hành, nhưng sự bền chí, kính-tín thì phần ít.

Về phần trường học Phật và sự học ở Lào, thì hình-thức cũng không mở mang lắm: chúng học bên nhà tăng các chùa như sự học Phật xứ ta cách mươi năm về trước, chứ không cắt trường riêng. Chỉ có hai chỗ dạy: 1) Chùa Sisaket có hai lớp. 2) Chùa Vat-chanh có bốn lớp: từ nhất niên tới tứ-niên theo thi-giờ học có hai buổi, mai học từ 9 giờ tới 11 giờ, chiều từ 2 tới 4 giờ. Trường này chuyên ròng dạy kinh chữ Pali cho biết phép tu-hành. chứ không xen lộn thế-pháp; còn trường học Phật ở Cao mèn xen lộn thế-pháp nhiều. Vì thế hình như ở xứ Lào, các thầy phần nhiều giỏi hạnh kỹ-càng; còn ở Cao Mèn, các thầy có ý thông-thái hơn.

Tôi thiết nghĩ việc học chữ Pali rất cần cho anh em thanh-niên học Phật ở xứ ta, 1) là để dễ tra

cứu Kinh-diễn, 2) là để giao thiệp với Đạo-hữu các xứ Ăn-dô, Cao-mèn, Ai-lao v.v.... Chính Ngài Narada cũng thường nhắc đến sự cản thiêt ấy.

Còn về cách giao-thiệp, thì các thày thường giữ một thái-độ đam-ba; nhưng cũng rất thân-mật; không có những lời đón tiếp đưa rước như ở thế gian. Các thày gặp nhau bắt kỳ ở xứ nào tối, thường xem nhau như tăng-chúng một chùa, không có chút chi là khách-khí. Tôi đã nghiệm thấy đèn ấy lúc ở chùa Vathabeau (Thakhet) và ở chùa Sisakhet. Tánh-tình đối-đủi như vậy rất hay, vì nếu có chuộng tật phai có khinh, như vậy còn ở trong vòng tương-đối. Nhưng, nói đam-bạc mà rất chư-đáo, như lúc tôi ở chùa Sisakhet, Hòa-thượng giữ tôi ở lại nhà tăng an-nghĩ, có bão đợn giangling, chiếu, mùng, gối mới sạch - sè, dù các vật cần-thiết cho dùng. Ở với Ngài hai ngày đêm, được Ngài và ông đệ-ru Pha-Thong của Ngài hết lòng thương yêu. Tôi cũng coi Ngài như bốn-sư của tôi, và coi ông Pha-Thong cũng đại-chúng như anh em trong trường dưới minh. Nhờ Ngài và ông Pha-Thong có biết tiếng Annam và tiếng Pháp nên cũng dễ bề giao-hiệp.

Nói tóm lại, cách giữ giới-hạnh, càng cách tố-e hức tăng-chúng ở Ai-lao làm cho chúng ta phải kính-phục và là một gương sáng chúng ta nên noi theo.

SỰ GIAO-THIỆP

Như trên đã nói, từ khi gặp nhau, các đại-biểu Cao-Mèn và chúng tôi đã thành như một đoàn-thể, sự giao-thiệp rất là mật-thiết. Lên Vientiane chúng tôi lại được gặp các đạo-hữu trong Hội Phật-giáo Vientiane là các ngài đốc-học Trần-văn-Phú, Hội-trưởng Đỗ-mai-Phúc, Lê-kim-Tuyên, Trần-viết-Cần, và các Sư

Cụ Đại-hải và Tuệ-chiếu đại-biểu của Bắc-kỳ Phật-Giáo Hội. Chúng tôi gặp nhau rất vui vẻ và có đến thăm chùa dương cát của Hội Phật-giáo Vientiane và bàn bạc các cách thờ tự để tránh sự chia rẽ trong các hàng tín đồ Phật-Giáo. Lễ đón đến sáng 30 Avril chúng tôi phải về theo charoupe, nhưng nhờ Ngài hoàng Phetsarath hứa sẽ cho xe điện đưa tới Patsan nên còn ở lại được thêm một ngày tại Vientiane. Sáng 30 Novembre dự buổi nhóm Institut Bouddhique, đến 11 giờ vào bệ-kiện quốc-vương Ai-lao, 12 giờ ăn cơm trưa tại tòa Khâm-sứ. Chiều hôm ấy chúng tôi đi chiêm-bái tháp Luông, trong ấy tục truyền có xá-lợi của Phật. Tháp Luông là một tháp rất lớn, rất cao, rất khéo, chừng bằng mười tháp Linh-mụ. Chiều hôm ấy vua ban đổi bệ-kiện và ban cho tôi từ hạng vạn-trọng bội-tinh. Vua dạy: Ngài rất bằng lòng về phong trào chấn-hưng Phật-giáo ở xứ Annam và sự nhận rõ thuận-túy Phật-pháp của tôi. Nên nhân dịp này Ngài muốn ban cho tôi một kỷ niệm gọi là tuy-hỷ về những Phật-sư đã làm, trong mong một ngày kia Phật-pháp sẽ thanh-sành ở xứ Annam, như ở xứ Ngài vậy. Đối với đặc-đan của vua, tôi chỉ biết bái tạ và ước mong tâm lòng hộ-pháp của Ngài vượt ra ngoài cương-giới nước Ai-lao và nhờ đó hội Annam Phật-học cũng được thăm nhuần mà mau đạt đến mục-dịch. Tôi hôm ấy chúng tôi đến Cercle Lào dự tiệc tiễn-hành của ngài hoàng Phetsarath để cho ngài vui lòng Nhơn dịp gặp Ngài, chúng tôi có nói đến hội Phật-giáo Vientiane, nhờ ngài giúp đỡ cho hội ấy mau phát đạt. Trong tiệc này, ngài Hoàng có tō ít lời cảm tạ, ông Dupont thay mặt các đại-biểu trả lời, rồi sự cụ Tuệ-chiếu cũng đọc một bài diễn văn. Đều đặc-biệt nhất trong bữa tiệc là được thưởng thức âm nhạc đã đến chỗ tuyệt-diệu của xứ Ai-lao, nhất là kèn của một nhạc-sĩ trú-

danh đã làm cho mỗi người thán-phục.

Về việc giao-tväc với sơn-môn, thày Thiện-Hòa trong lúc ở chùa được Hòa-thượng từ-mẫn thương nhìu đệ-tử của ngài, việc tồ - chúc ở chùa rất có trật-tự, nhiều đều đáng bắt chước lắm.

CÁCH LIÊN LẠC PHẬT-GIÁO ĐÒ HAI XỨ.

Xét Phật-giáo ở xứ Ai-lao thì biết tuy Phápt-
bảo không rộng, nhưng tin người thuần-lý, hơn
xứ ta nhiều lắm. Nếu liên-lạc được hai xứ thì cả
hai đều được ích lợi; ích lợi cho Ai-lao về phán
đạo-iy, ích lợi cho xứ ta về phán giời-hạnh và lõ
chúc, nhưng muốn được vậy thì cần phải hiểu nhan.
Chún ta không thể không trong mong các thày Ai-
lao học chữ nhỏ, vậy chúng ta cần phải học tiếng Pali
mời tiên bồ qiao-tväc. Tôi đã tò ý ấy trong các
buổi uốnm của Institut Bouddhique mà tôi được dự
thi thi ông Dupont có hứa sẽ tìm cách gởi thày
đạo chữ Pali khi được thợ hỏi mời. Chúng tôi lại
trong mong sự tri-giới ở trường Phật-học mỗi ngày
mỗi nghiêm-chỉnh để lập-chúc một đoàn-thể Tăng-giá
hoàn toàn về tương-lai.

PRATIQUE DE LA MÉDITATION

(Suite)

III. Respiration Bouddhique

Certaines autorités, comme le Dr Cassins Pereira de Ceylan, ne recommandent pas les exercices respiratoires yogiques et même ce dernier écrit : « Vraiment la respiration normale ne doit à aucun moment être forcée ou suspendue. On doit seulement observer les respirations et noter leurs variations jusqu'à ce qu'on atteigne la concentration absolue de l'esprit. »

Les comptes

La respiration avec les comptes comme moyen de fixer l'attention sert à amener le débutant à la concentration. Voici la méthode que deux maîtres de l'école Zen conseillent aux débutants et qui a été recommandée aussi par certains Bhikhus de Ceylan.

En respirant compter mentalement jusqu'à 50 ou 100, sans laisser intervenir la moindre distraction d'esprit, et continuer si possible ainsi jusqu'à 300.

Si on arrive à compter jusqu'à 100 (10 fois 10) sans aucune distraction, on a appris à se concentrer, on est alors apte à méditer.

« La méthode la plus simple est de s'intéresser à ce que l'on fait de compter sans que cela devienne mécanique ou fatigant, puis passer graduellement au sujet de la méditation. Choisir d'abord un sujet qui vous intéresse intégralement. Être précis, préparer le sujet de votre méditation. Tenir compte du facteur Temps, ne pas lutter, la résistance mentale diminuera graduellement » dit le Dr Kirby, abbé de la secte Zen.

« En effet, si appliqué que l'on soit sur son sujet,

on ne pourra éviter les difficultés initiales, les retours de pensées étrangères, entraînement que le commençant ne se rebute pourtant pas, un entraînement répété et une volonté souleue, donnent toujours des résultats, même parfois plus rapidement que l'on ne pouvait s'y attendre » dit le Bhikkhu Narada Thero,

Ces indications figurent ici à titre d'information et pour répondre à des questions souvent posées.

Afin d'éviter toute confusion, dans les exercices de méditation, des indications précises seront données, (selon la méthode Bouddhiste de l'école du Sud) sur la position, la respiration, la pensée répétitive et le développement (Bhavana) de la méditation sur un sujet donné, dans les plans à suivre en méditant. Plus tard on peut méditer sans avoir recours à ces guides.

Les empêchements

Après que la position et la respiration sont établies pour commencer la méditation même, il faut pouvoir vider son esprit de ce que l'on appelle : « les empêchements à la méditation » avec le but d'établir un état d'esprit calme et lucide, nécessaire pour obtenir la concentration.

Il y a cinq états d'esprit (ou espèces de pensées) appelés les empêchements à la méditation. Ce sont:

1. La convoitise.
2. Le mauvais vouloir. Colère, ressentiment, etc...
3. La paresse mentale.
4. Les pensées barcelantes.
5. Le doute (sur l'Enseignement ou la Loi).

Afin de chasser ces pensées (pour les bannir de l'esprit), le Bhikkhu Silacara propose plutôt que de lutter

contre les empêchement de concentrer son attention sur une pensée opposée. Par exemple, si on a une pensée malveillante, ne pas lutter contre cette idée, mais essayer immédiatement de faire naître dans votre esprit une pensée de bienveillance qui chasse l'autre pensée.

Donc :

1. Avant réglé la posture,
2. Etabli la respiration égalisée et rythmique.
3. Débarrassé son esprit des idées qui empêchent la méditation.
4. Et s'étant concentré sur le sujet choisi, on peut commencer la méditation.

Résumé des conseils :

Choisir un sujet qui intéressé. Employer les pensées répétitives. Ne pas fatiguer l'esprit. Persévéérer.

CHAPITRE IX

Méditation paix

Exposé de la méthode. Plan à suivre

Méditation paix

Rappelez-vous qu'il n'y a pas de « Bouddhisme », ce terme que l'Occident inventa pour toute une série de croyances et de pratiques accumulées autour du Dhamma. La loi enseignée par le Bouddha.

Quelle est la Loi? Un terme général pour la grande Loi de cause et effet qui réglemente l'Univers et que les lois minimes ne violent jamais. Si on purifie et entraîne son esprit par une discipline savante, certains résultats, suivant cette loi, sont inévitables. La paix et

la compréhension seront gagnées. Donc nous pouvons nous servir de cette loi inexorable pour notre avantage.

De tous les sujets utiles à méditer pour nous dans notre vie moderne, la Paix semble le mieux indiqué, car elle est une nécessité pour développer notre vie intérieure et pour l'avancement de notre vie spirituelle. De plus cette méthode présentée ici est mise à la portée de tous, est, pour une savante combinaison des exercices respiratoires, purement Bouddhiste et certains de nous procurer la tranquillité et la concentration.

Ainsi on arrive par étapes à développer la méditation et par de courtes pauses, à effacer de son esprit les pensées discursives pour se baigner dans le silence de la Pensée pure. Nous donnons cette méthode au débutant, telle qu'elle nous a été donnée par un ermite canadien le Samana Mahinda, méditant dans la forêt. Il l'avait pratiquée avec son instructeur la Samana Siliva, qui l'a élaborée pour permettre à des Occidentaux de méditer.

Nous donnons ensuite un tableau plus abrégé, en conseillant au débutant de l'avoir sous les yeux et de le « mémoriser » le plus tôt possible.

Les trois salutations Ti-Sarana : au Bouddha, à sa loi et à la Communauté de ceux qui suivent cet enseignement sont récitées au début de toute méditation à Ceylan, c'est une très ancienne coutume qui a son utilité.

Ceux qui ne sont pas Bouddhisme et ne comprennent pas encore la révérence, la reconnaissance due au Compatisant à sa gesse, vont qu'à commencer par les respirations longues et courtes. Il est bon pour nous tous de pratiquer cette méditation sur La Paix à tous les stages, d'abord et pendant longtemps comme méditation unique et ensuite comme méditation préparatoire avant d'aborder la méditation sur un autre sujet.

Exposé de la méthode

Il est nécessaire d'être dans une pose confortable en détente absolue de demeurer absolument tranquille, sans avoir à se déplacer. L'essentiel est de se tenir de façon que la colonne vertébrale soit absolument droite.

Le souffle doit être inhalé et exhalé par le nez, jamais par la bouche.

L'étudiant doit apprendre à centrer son attention sur son front entre les deux yeux et suivre le va-et-vient du souffle. Le commençant aura un peu de difficulté à observer ces instructions, mais il arrivera à obtenir cette maîtrise.

Pour arriver à méditer, cela ne dépend que de son propre effort, avec de la sincérité et de l'application l'élève doit sûrement arriver à un résultat.

Cette méthode a été établie pour être pratiquée par tous, sans aucun danger, elle se sert de la concentration (ou attention à la respiration) selon données purement bouddhiques.

Pour les commençants il est préférable que plusieurs personnes pratiquent ensemble, afin de contrôler si l'exercice de respiration est bien compris et pratiqué. Une fois entraîné on doit habituellement pratiquer seul.

Commencer par dire les trois refuges: les salutations au Bouddha, au Dharma, au Sangha.

Pratiquer ensuite l'exercice de respiration suivant:

Fermer les yeux, se dire:

«J'aspire longuement» 10 fois «J'aspire brièvement» 10 fois
«J'aspire longuement»   «J'aspire brièvement».

Pendant ces aspirations suivre avec la pensée l'aspiration et l'expiration. Suivre le souffle attentivement,

sentir son passage sur la cloison nasale. Ne jamais respirer par la bouche. Respirer doucement, aisément, sans contraction.

Commencer par 10 respirations, puis augmenter d'une chaque semaine suivante. Ensuite respirer normalement 30 fois (aspiration-expiration).

Laisser la respiration s'établir normalement en gardant l'esprit attentif à la respiration.

Maintenant l'esprit est préparé à la méditation.

Nous prenons comme sujet de méditation: la Paix.

A.— Dites : Je suis la paix

Je suis entouré de paix.

Je demeure en sûreté dans la paix.

La paix m'abrite.

La paix me soutient.

La paix est en moi.

Cette paix est mienne. Tout est bien.

Penser Paix.

Pendant quinze secondes pensez à ce que signifie la paix, essayez de comprendre la signification de la paix, de ressentir une impression de Paix absolue. Prenez votre temps, pensez avec attention sans hâte et avec clarté. Comprenez que vous dirigez consciemment l'esprit par l'esprit (le conscient par le subconscient).

B.— Arrêter de penser

Effacez les pensées verbales, pendant quinze secondes, arrêtez votre pensée, considérez seulement votre respiration, concentrez-vous, soyez immobile, soyez silencieux de façon que l'idée, la signification, la sensation de paix puisse descendre en vous, être absorbée, faire son chemin en vous, restez seulement conscient de votre respiration, dirigez l'esprit par l'esprit.

(à suivre)

LỄ TIỄP RƯỚC ĐOÀN ĐẠI- BIỂU CAO-MAN

— ४३० —

Đoàn Đại-biểu Cao-Man lên Vientiane dự-lễ khánh-thành Vat Phrakeo lúc trở về có hứa sẽ đến thăm Hội và chùa Hội-quán.

Ngày 3 Mai, Tống-trị-sự đem ô-tô lên ga Huế đón, các Ngài về biệt-xá của Đạo-hữu Lê-đình-Thám dùng cơm trưa, rồi các vị Cử-sĩ là các Ngài : M. Yœurn-Chœum, ông Sơn-ngọc-Thanh, Chhim-Kiasene và Nhieukhon Iru-trú tại đây, còn các Thầy : Préas Krou Viney Thor, Préas Pothivongsacarya Prith, Préas Balat Gliosanagh, Préas Samaha Sakyannaya về nghỉ tại chùa Bảo-quốc.

Chiều lại, đoàn Đại-biểu đến thăm chùa Hội-quán, có các thầy Chứng-Minh và cụ Hội-trưởng cùng Ban-biên Tống-trí-sư và Tri-sư Tịnh-hội Thừa-thiên nghênh-tiếp.

Lễ Phật xong, cụ Hội-trưởng mời các Ngài qua nhà tăng dự tiệc trà. Trong lúc ấy cụ Hội-trưởng có tó lời cảm ơn các Ngài đã có mỹ ý đến thăm hội và trông mong cho tình liên lạc hai hội sẽ mỗi ngày càng thêm thân-mật. Các thầy Cao-Man, liền khi ấy, đọc Kinh cầu nguyện cho hội được mọi sự lành.

Vì có thầy Thiện-Hòa và Đạo-hữu Lê-dinh-Thám đã quen với đoàn Đại-biểu trong lúc cùng đi, cùng về, và cảng ở tại Vientiane đã hơn 2 tuần, nên cuộc hội họp hết sức thân mật.

Tối ấy Đoàn Đại-biểu Lại về dự tiệc tại nhà Đạo-hữu Lê-đình-Thám và sáng ngày 4 khởi hành về Cao-Man.

Ước ao sao các Hội Phật-học năm xứ sẽ thường có
nhịp tiễn xúc với nhau để thắt-chặt mối tình giữa bạn
đồng-đạo và để cùng nhau chung-sức hoằng-dương chánh-
pháp cho được rộng lớn.

TIN TỨC
BAN TỔNG TRỊ-SỰ NĂM 1942

Ngày 5 và 6 Mars 1942, Ban Tống-Hội-Đồng
Toàn kỵ đã nhóm tại Hội quán Tỉnh-Hội Thừa-
thiên để bàn các công-việc Hội và bầu ban
Tống-trị-sự như sau này :

Chánh-hội-Trưởng . . . Cụ Ưng-Bàng
Cố-vấn Đạo-Đức . . . Ngài Đắc-Quang
Giáo-lý Kiêm-duyệt . . Ô. Lê-dinh-Thám
Phó-hội-Trưởng . . . Ô. Lê-quang-Phuoc
Kiểm-sát Ngan-sách .. Ô. Phạm-hữu-Chuẩn
Chánh-thơ-ký . . . Ô. Lê-văn-Dinh
Phó-thơ-ký . . . Ô. Bửu-Bác
Chánh-thủ-quỹ . . . Ô. Đặng-ngọc-Sách
Phó-thủ-quỹ . . . Ô. Phạm-quang-Hòa
Chuỗng thư-tịch . . . Ô. Lê-viết-Cửu
Kiểm-sát . . . . . . Thầy Ng.-vĩnh-Thừa
Các ông: Nguyễn-văn-Quỳ
Đặng-ngọc-Chương
Phan-v-Bioh

HÁN-VIỆT TỰ-ĐIỂN

Nhà in Đuốc-Tuệ hội Phật-Giáo

Bắc-kỳ xuất bản

Đủ hết chữ Nho, âm nghĩa đối chiếu,
cắt nghĩa rất kỹ, mỗi nghĩa đều có dẫn
một câu thí dụ bằng chữ Nho và giải
cả nghĩa câu chữ Nho nữa. Chữ nào
thuộc về kinh Phật, lại cắt nghĩa theo
sách Phật cho tiện cả người học Nho
và học Phật.

Bộ này chia làm hai tập :

Tập I, BỊ YẾU, đủ hết các chữ cần
dùng, giá 7p.00, đóng kỹ 8p.00

Tập II, BỊ KHẢO, đủ các chữ cỗ chữ
kim, giá 5p.00, đóng kỹ 6p.00

Đến tháng mười ta này xong tập BỊ
YẾU.

Sách in có ít, ngài nào muốn mua
xin viết thư về cho :

M. NGUYỄN-HỮU-KHA

73, Phố Richaud — Hanoi.

PHAT - HOC - TUNG - THU

CỦA HỘI ANNAM PHẬT-HỌC (S. E. E. R. B. A.)

XUẤT BẢN BA LOẠI SÁCH

MỤC A. — Phật-Học thường-thức

MỤC B. — Phật-Học nghiên-cứu

MỤC C. — Phật-Học kinh-diễn

ĐÃ XUẤT BẢN

MỤC A. — quyển 1: **Phật Giáo và Đức-Dục**
của Đinh-văn-Vinh

» 2: **Đời Vui**

của Ngọc-Thừa

» 3: **Nghĩa Chữ Cho**

của Nguyễn-hữu-Quán

» 4: **Thanh-niên Đức-dục**

của Đinh-van-Nam

» 5: **Phật Giáo và**

thanh-niên đức-dục
của Phạm-hữu-Bình

Mỗi quyển 0\$10

MỤC B. — quyển 1: **Thiện Ác Quả Báo**
của thầy Tri-Độ

Mỗi quyển 0\$15

SẮP XUẤT BẢN

MỤC C. — quyển 1: **Bát-Nhã Tâm Kinh**

MỤC B. — quyển 2: **Nhơn-Quả Luân-Hồi**

Mua lẻ, xin do các tinh-hội và các chi-hội.

Thơ-tử bài-vở, xin gửi cho :

ANNAM PHẬT-HỌC-HỘI Tông-trị-sự

Boîte postale N° 73 à Hué

Ngân-phiếu trả tiền sách, xin đề :

Monsieur **PHẠM-VĂN-VỊ**

S. E. E. R. B. A. *Phan-rang*